

3. MISTR SVĚTA – JOSÉ R. CAPABLANCA

Zaregistrovali jsme, že přelom století znamenal určitý přesun šachistů z Paříže a Londýna do USA. Dožil zde Steinitz a významnou část svého života zde působil Lasker. A tak asi nepřekvapí, že se na americkém kontinentu objevil další z mistrů světa. Byl jím fenomenální Kubánek José Raul Capablanca.

To ale neznamená, že s třetím mistrem světa se nepojí česká stopa. Historicky lze dohledat jeho účast na turnaji v Karlových Varech a rovněž byl i v Praze. V neposlední řadě jeho sedmiletou neporazitelnost přerušil Richard Réti (New York 1924).

Wilhelm Steinitz	25,2% remis	Michail Botvinnik	50,8% remis
Emanuel Lasker	39,3% remis	Vasilij Smyslov	53,3% remis
J. R. Capablanca	72,9% remis	Michail Tal	45,2% remis
Alexander Aljechin	52,1% remis	Tigran Petrosjan	66,2% remis
Max Euwe	40,0% remis	Boris Spasskij	61,2% remis

T 1 - Procento remis v boji o titul mistra světa

Z perliček jeho života – narodil se o 4 roky dříve než Aljechin a zemřel rovněž o čtyři roky dříve než on. Dokonce v jeho mládí pobýval v Rusku u rodiny mladého Aljechina. Tou dobou mladý Saša neměl s Kubánkem prakticky žádnou šanci. Později by taková návštěva těchto dvou kohoutů nebyla možná. Capablanca vystudoval Harward.

A významné úspěchy:

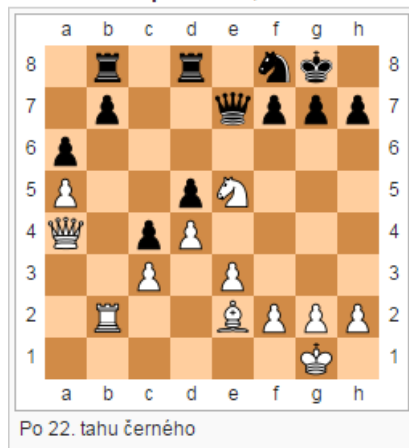
- Capablanca – Marshall, New York 1909, 8:1 (=14)
- Capablanca – Teichmann, Berlín 1913, 2:0 (=0)
- Capablanca – Aljechin, Petrohrad 1913, 2:0 (=0)
- Capablanca – Tartakower, Vídeň 1914, 1:0 (=1)
- *Capablanca – Lasker, Havana 1921, 4:0 (=10)*
- *Aljechin – Capablanca, Buenos Aires 1927, 3:6 (=25)*
- Capablanca – Euwe, Nizozemí 1931, 2:0 (=8)

Památné turnaje:

- 1911 San Sebastian, 9,5/14 (+6 -1 = 7, 1. místo před Rubinsteinem, Vidmarem a Marshalllem)
- 1913 New York, 13/13 (před Durasem)
- **1914 Petrohrad**, 13/18 (10 -2 =6, 2. místo za Laskerem)
- **1924 New York**, 14,5/20 (+10 -1 =9, 2. místo za Laskerem)
- **1927 New York**, 14/20 (+8 -0 =12, 1. místo před Aljechem 11,5)
- 1929 Karlovy Vary, 14,5/21 (+10 -2 =9, druhý za Nimcovičem)
- 1936 Nottingham, 10/14 (+7 -1 =6, první s Botvinnikem, 9,5 měli Euwe, Fine, Reshevsky; 9 Aljechin)
- ale i řada dalších turnajů

Marshall – Capablanca, New York 1909

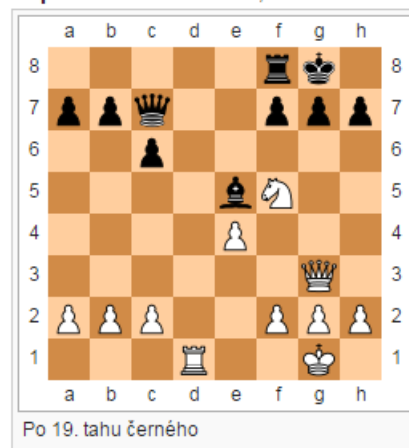
1.d4 d5 2.c4 e6 3.Jc3 Jf6 4.Sg5 Se7 5.e3 Je4 6.Sxe7 Dxe7 7.cxd5 Jxc3 8.bxc3 exd5 9.Db3 c6 10.Sd3 O-O 11.Jf3 Jd7 12.a4 Vd8 13.O-O Jf8 14.Vfb1 Vb8 15.a5 Se6 16.Va4 c5 17.Da3 Sd7 18.Sb5 Sf5 19.Vb2 a6 20.Se2 Sd7 21.Je5 Sxa4 22.Dxa4 c4 Partii jsem cíleně nechal bez komentáře. V pozici na šachovnici má černý po zajímavém manévru kvalitu navíc, ale zdá se, že pozice bílého je dostatečně pevná. Uvědomme si, že Capablanca měl 21 roků a hrál další část partie velice precizně.

Marshall - Capablanca, New York 1909

23.h3 Jd7 24.Jxd7 Dxd7 25.Da2 Dc7 26.Sf3 Vd6 27.e4 dxe4 Otázka je, co se stane, pokud bude bílý pasivně vyčkávat. **28.Sxe4 b5 29.axb6 Vdxb6 30.Vxb6 Vxb6 31.Sd5 Vb3 32.g3 g6 33.Dxa6 Vxc3 34.Kg2 Kg7** Za normálních okolností se dá říct, že se nám velmi redukuje materiál a teoreticky se snad bílý udrží, ale... **35.Db5 De7 36.Db2 Vd3 37.Dc2 Vxd4 38.Sxc4 Db7+ 39.Kg1 Dc6 40.Sb3 Dxc2 41.Sxc2 f5 42.Kg2 Kf6 43.h4 Ke5 44.f4+ Kd5 45.Kh3 Rd2 46.Sb3+ Ke4 47.h5 gxh5 48.Kh4 h6** To je fikaný tah, který ovšem znamená konec. **49.Kh3 h4** A tady se ukazuje proč. **0-1**

Capablanca – Fonarov, New York 1918

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.d4 d6 4.Jc3 Jf6 5.Sb5 Sd7 6.O–O Se7 7.Ve1 exd4 Jak dokázal Tarrasch, je toto braní vynuceno. **8.Jxd4 Jxd4 9.Dxd4 Sxb5 10.Jxb5 O–O 11.Dc3 c6?** Oslabení pěšce d6, zkušenější hráč by hrál a6. **12.Jd4 Jd7 13.Jf5 Sf6 14.Dg3 Je5 15.Sf4 Dc7 16.Vad1 Vad8 17.Vxd6!** Neuvěřitelné, že slabý pěšec tak brzy padl. **17....Vxd6 18.Sxe5 Vd1** Bude skvěle vyvráceno, lepší bylo **18....Da5 19.Sc3 Sxc3 20.bxc3 Vg6 21.Je7+ Kh8 22.Jxg6+ fxc6** a bílý stojí jen o něco lépe. **19.Vxd1 Sxe5**

Capablanca – Fonarov, New York 1918

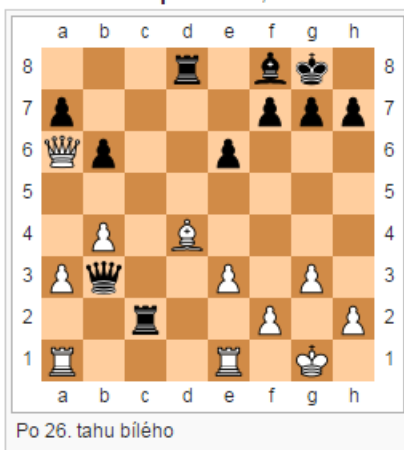
Pokud se na pozici podíváme letmo, asi si řekneme, že černý prakticky vyrovnal hru. Ve skutečnosti je to konec partie, protože se nabízí velké finále. **20.Jh6+ Kh8 21.Dxe5!! Dxe5 22.Jxf7+** Klasická kombinace! Zopakujme si na ní teorii kombinace: Motiv – postavení figur a slabá 8. řada, téma – dvojitý úder, mat na 8. řadě, idea – zavlčení dámy do dvojího úderu a odvlčení věže z 8. řady. **1–0**
Toto je jedna z nejhezčích kombinací Capablancy a rozhodně jedna z nejnámějších.

Nimcovič – Capablanca, New York 1927

1.c4 Jf6 2.Jf3 e6 3.d4 d5 4.e3 Se7 5.Jbd2 Hrajeme-li bílými, můžeme si dovést do určité míry odchylky od běžných cest, ale nikoliv na úkor vývinu! Tah Jbd2 by se osvědčil, kdyby černý bral na c4, pak by šlo Jxc4 s dalším Je5. Druhá tendence tahu je v přípravě postupu e4. **5....O–O 6.Sd3 c5** Zabraňuje e4 a přebírá iniciativu. To, že si černý může v tak brzkém stadiu počínat agresivně, svědčí o pochybném pojetí zahájení bílého. **7.dxc5 Ja6!** Chce dobrat pěšce jezdcem s dalším tempem. **8.O–O Jxc5 9.Se2** Bílý se musí zaměřit na

obranu. **9....b6 10.cxd5 Jxd5 11.Jb3 Sb7 12.Jxc5 Sxc5 13.Da4 Df6** Černý se snaží zadržet střelce c1. **14.Sa6 Sxa6 15.Dxa6 Jb4 16.De2** Černý pokračuje důsledně ve vývinu figur. Kromě 7. tahu není v jeho hře ani jednoho tahu, který by nebyl prostý, samozřejmý a srozumitelný. Každý, kdo si přehrává partii, nabývá dojmu, že na místě černého by hrál tytéž tahy. A přece každým tahem převaha černého narůstá. **16....Vfd8 17.a3 Jd3 18.Je1 Jxe1 19.Vxe1 Vac8 20.Vb1** Bílý nakonec připravil osvobozující b4 s dalším Sb2. Černý zaujal věžemi volné sloupce a předešel soupeře v čase. Nyní musí tak či jinak převahu realizovat, dokud se soupeř nevyvine. **20....De5** Jemný tah, jehož cílem je získat čas k zasažení dámy do boje. Černý chce obsadit věžemi 2. řadu, a v tom mu dáma musí vypomocet. **21.g3 21.b4 Sd6 22.g3 De4 – + 21....Dd5 22. b4 Sf8 23.Sb2 Da2 24.Va1 Db3 25.Sd4 Vc2** Nakonec se plán černého vydařil. **26.Da6**

Nimcovič – Capablanca, New York 1927

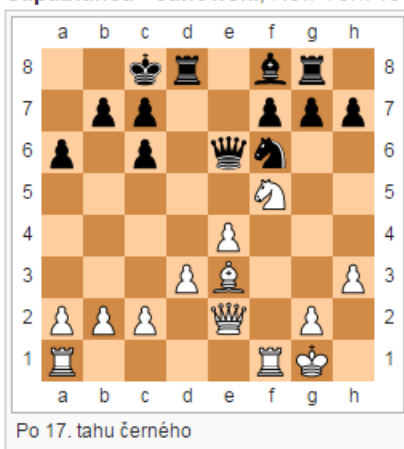
26....e5! Toto zdaleka není samozřejmý tah, přitom v partii se všechno najednou vyjasní. **27.Sxe5 Vdd2** Podívejme se na to, co dokážou dvě věže na sedmé řadě! Pozice bílého je de facto neudržitelná. **28.Db7 28.Vf1 Dxe3! –+ 28....Vxf2 29.g4 De6** A teď přijde ještě úder dámy z druhé strany. **30.Sg3 Vxh2! 31.Df3 Vhg2+ 32.Dxg2 Vxg2+ 33.Kxg2 Dxc4 34.Vad1 h5 35. Vd4 Dg5 36.Kh2 a5 37.Ve2 axb4 38.axb4 Se7 39.Ve4 Sf6 40.Vf2 Dd5 41.Ve8+ Kh7 0–1** Studiem takovýchto partií můžete udělat hodně pro zkvalitnění svého pozičního citu.

(řada poznámek od ing. Hory)

Capablanca – Janowski, New York 1913

1.e4 e5 2.Jf3 Jc6 3.Jc3 Jf6 4.Sb5 a6 5.Sxc6 dxc6 Vlastně jsem tady tuto variantu a pozici vybral cíleně. Kdo si pamatuje přednášku na téma Lasker? S kým vyhrál Lasker bílými výměnnou španělskou? A v kterém to bylo roce? **6.O-O Sg4 7.h3 Sh5 8.De2 Sd6 9.d3 De7 10.Jd1 O-O-O 11.Je3 Sg6 12.Jh4 Vhg8 13.Jef5 De6 14.f4 Sxf5 15.Jxf5 exf4 16.Sxf4 Sc5+ 17.Se3 Sf8**

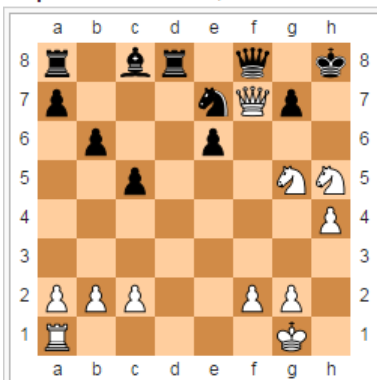
Capablanca - Janowski, New York 1913

18.Df2 Vd7 Černý sice stojí pasivněji, ale prohra jako taková není vidět. **19.Sc5 Sxc5 20.Dxc5 Kb8 21.Vf2 Je8 22.Vaf1 f6 23.b3 Jd6 24.Vf4 Jxf5 25.Dxf5 Dxf5 26.Vxf5 Ve8 27.g4 b6 28.b4 Kb7 29.Kf2 b5 30.a4 Vd4 31.Vb1 Ve5 32.Ke3 Rd7 33.a5 Ve6 34.Vbf1 Vde7 35.g5 fxg5 36.Vxg5 Vh6 37.Vg3 Vhe6 38.h4 g6 39.Vg5 h6 40.Vg4 Vg7 41.d4 Kb8 42.Vf8+ Kb7 43.e5 g5 44.Ke4 Vee7 45.hxg5 hxg5 46.Vf5 Kc8 47.Vg5 Vh7** Touto partií se velmi důkladně zabýval Aljechin a je docela zajímavé se podívat do jeho poznámek. **48.Vh5 Kd7 49.Vxh7 Vxh7 50.Vf8 Vh4+ 51.Kd3 Vh3+ 52.Kd2 c5 53.bxc5 Va3 54.d5** Krásná pozice bílých pěšců kontra černého krále. **1-0**

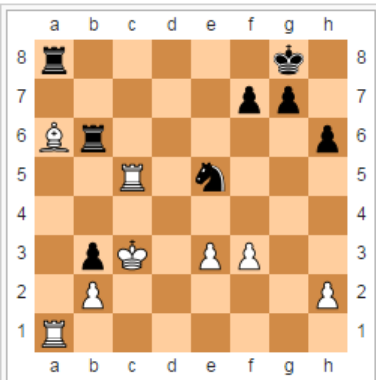
Zkuste si zahrát na mistra Capablancu, třeba se dostanete do stejných vod.

Capablanca - Ribera, Barcelona 1935

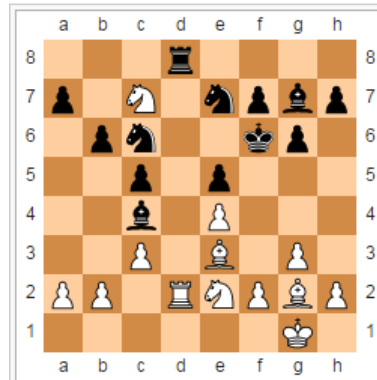
Bílý na tahu vyhraje

Capablanca - Rossolima, Paris 1938

Bílý na tahu vyhraje

Capablanca - Wheatcroft, 1939

Bílý na tahu vyhraje

Alatorcev – Capablanca, Moskva 1935

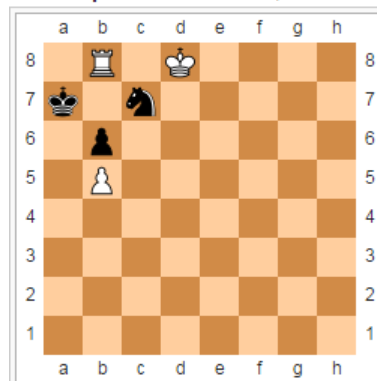
Černý na tahu vyhraje

Capablanca - NN, 1912

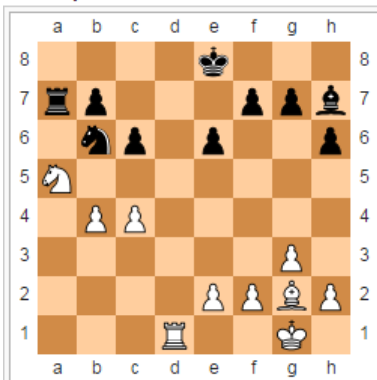
Bílý na tahu vyhraje

Capablanca - Lasker, 1914

Bílý na tahu vyhraje

Capablanca - Lilienthal, 1936

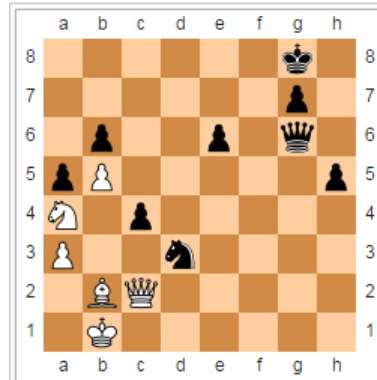
Bílý na tahu vyhraje

Capablanca - Kreymbourg

BNT - Stanovte plán hry

Capablanca - Janowski

BNT - Ohodnotte pozici